

Dr. Rudolf Hotowetz,
president Všeobecného pensijního ústavu v Praze
a býv. ministr.

Má vzpomínka.

Vděčně vzpomínám prof. Bráfa jako skvělého učitele, politika, iniciátora i praktického pracovníka na poli finančním a vůbec hospodářském, zejména také jako organisátora a hlavního činitele Národohospodářského ústavu při České Akademii věd a umění, kde jsem s ním mohl spolupracovati od prvních počátků ústavu.

Bráf byl vlastním iniciátorem tohoto ústavu, dal Hlávkoví podnět k jeho finančnímu vybavení, vytýčil poslání ústavu vypracovav jeho stanovy, určoval v první době i sám jeho směr i svěřil jeho faktické vedení svému důvěrníku prof. Gruberovi, který byl zvolen generálním sekretářem ústavu. Až do své smrti Bráf neúnavně a směřodatně působil zde a staral se i jinak úspěšně o jeho další rozvoj a jeho hmotné zabezpečení.

Ústav jest Bráfovým duševním dílem a pro všechnu budoucnost zůstane spjat s Jeho jménem.

Ing. Bedřich Mansfeld,
ředitel Jednoty Průmyslové v Praze.

Prof. JUDr. Albín Bráf.

Vzpomínka.

Rodina velkého vůdce národa JUDra Frant. Ladislava Riegra byla v úzkých stycích s Jednotou k povzbuzení průmyslu v Čechách, stručně zvanou Jednotou Průmyslovou v Praze. Dr. F. L. Rieger, jako přesvědčený a uvažující vůdce českých snah národohospodářských úplně obrodil za svého jednatelství v letech 1848—1864 významný a kulturně-hospodářský spolek tento a učinil jej střediskem národohospodářských a kulturně-hospodářských snah českého národa, jeho vrstev odborné inteligence, příslušníků živností a řemesel, průmyslu a obchodu. Dr. F. L. Rieger zanítil zde první jiskry k soustavné práci odborné, vzdělávací školské, přednáškové, odborných kursů, školství živnostensko-pokračovacího, vyššího průmyslového i věd reálných a technicko-kulturních.

Dr. Frant. Lad. Rieger, skládaje r. 1858 dějepisný nástin prvých 25 let života Jednoty průmyslové, jejíž byl tenkrát jednatelem, počal svůj spis těmito úvodními slovy: „Když po četných a mohutných bouřích doby napoleonské zavládl opětně v Evropě na dlouhá léta blahodárny mír, jala se i plodná práce odklízeti rozvaliny, jež války zanechaly.“ Touto větou jsou charakterisovány podmínky, z nichž korporace tato vyrostla, a které dají se s obdobou poměrů zvláště ve svých důsledcích v duševním a hospodářském smyslu srovnati s dobou přítomnou. Potřeba zvelebení blahobytu jevila se zvláště citelně i v českých zemích, otrěsených válkami a finančními krisemi do základu, stejně jako pozvedání blahobytu a organisace hospodářských poměrů jsou i dnes předními úkoly našeho samostatného státu.

Tehdy vzaly na sebe tento úkol někteří prozíraví stavové, z nichž zejména nejvyšší purkrabí Karel hrabě Chotek dal popud k uspořádání tří zemských výstav průmyslových 1828, 1829 a 1831 — první před tím pořádaná již 1791.

V pořadatelských komisích těchto výstav položeny základy k Jednotě Průmyslové, jakožto zemské ústřední organisaci průmyslnictva po způsobu francouzské „Société d'encouragement pour l'Industrie nationale“, dle které zpracovány a zadány ke schválení stanovy Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách, která také dne 1. března 1833 konstituována. Úkolem výstav bylo, jak výslovně Dr. Rieger napsal, „buditi ducha průmyslnosti a podnikavosti“. Tyto úkoly dány do vínku i Jednotě Průmyslové a jsou v původních stanovách formulovány.

Jednota k povzbuzení průmyslu v Čechách soustřeďovala tehdy ve svém středu všechno, co pozdějším vývojem se oddělilo na různá zájmová společenstva, korporace a komory, dle jejichž vzniku ocenil význam Jednoty Průmyslové u příležitosti 70. výročí r. 1903 na valné hromadě případnými slovy prof. JUDr. Albín Bráf, naznačiv jednotlivá období její činnosti dle přirozených oborů působnosti. V prvním období do zřízení komor obchodních a průmyslových r. 1850 byla Jednota Průmyslová sborem šlechticů (stavů), velkopřůmyslníků a obchodníků, k nimž při změně stanov r. 1842 se přidružili příslušníci inteligence vědecké a úřední. Vedle čelných profesorů a učenců K. S. Ammerlinga, Ballinga, Barrandea, Dr. Kodyma, Jana Krejčího, Inž. Jana Pernera, Petřiny, Prechtla, J. S. Pressla, J. Purkyně súčastnili se spolkového života spolu četní politikové: Dr. Fr. Brauner, Karel Havlíček, Frant. Palacký, Dr. F. L. Rieger, Dr. Trojan, nabádající české vrstvy občanské k hojně účasti i na hospodářských a průmyslových snahách současných. Členy byli i literáti z doby národního probuzení: K. J. Erben, J. N. Koubek, J. K. Tyl, J. E. Vocel a j. — Obchodní a živnostenská komora pražská převzala při svém zřízení od Jednoty Průmyslové mnohé funkcionáře i tajemníka Dra V. Bělského, napotomního českého starostu hl. města Prahy, valnou část její agendy i počátečnou organizaci svého zřízení. — Druhé období datuje se od roku 1846, kdy podán v Jednotě Průmyslové Inž. J. Pernerem návrh na zřízení první úplné průmyslové školy s vyučovací řečí českou. Péče o toto průmyslové školství nesla se veškerou činností Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách až do let 1880tých, kdy je převzala dobře připravená správa státní. — Od té doby počíná se Jednotě Průmyslové období třetí, období činnosti publikační v české literatuře národohospodářské a živnostenské, doba iniciativních návrhů správě státní a zemské, dobrozdání o reformách veřejné správy i průmyslu, činnost knihovní a veřejné odborné čítárny technologické a národohospodářské.

V publikační činnosti vydala J. P. od původních časopisů německých roku 1834—1840 a 1845—1848, r. 1836 v českém zpracování Presslovu-Poppeho „Technologii všeobecnou“ a r. 1839 Presslův „Časopis technologický“. R. 1846—1848 vydáván redakcí prof. Dra Köhlera a Dra K. S. Ammerlinga německo-český týdeník „Nedělní list pro řemeslníky“. R. 1875 založen měsíčník „Listy průmyslové“ redakcí prof. A. Studničky, který napotom v soukromém nákladu vycházel do r. 1883. Od r. 1878 vydáno 5 svazků „Řemeslnické bibliotéky“, většinou ve 2 až 8 vydáních. Všechny tyto spisy, zejména však Bulířova „Průmyslová čítanka pro školu a dům“ v osmery vydáních, byly učebnicemi českých škol průmyslových, řemeslnických a pokračovacích. — R. 1894/5 vydáván opět časopisecký orgán čtrnáctidenně, později týdeník „Nové zprávy“, který r. 1896 byl přeměněn v revui „Obzor Národohospodářský“, zprvu rovněž čtrnáctidenník, redakcí JUDra J. Grubera, tehdy sekretáře Obchodní a živnostenské komory v Praze, později řádného profesora národního hospodářství české university a místopředsedy Jednoty Průmyslové. Založení tohoto orgánu bylo uvítáno všemi českými národohospodáři se zájmem. Za osvědčené redakce předního národohospodářského pracovníka zdokonaloval se „Obzor Národohospodářský“ a patří nejen k nejlepším českým revuím, ale i k předním národohospodářským časopisům světovým.

Do časopisu tohoto ukládal své vědecké příspěvky též zakladatel české vědy národohospodářské, zeť Dra Frant. Lad. Riegera universitní prof. JUDr. Albín Bráf. — V „Obzoru Národohospodářském“ zvětšil též nejlépe velké dílo Brá-

fovo následovník a zasloužilý jeho žák, universitní profesor JUDr. Jos. Gruber, který byl Brádem přímo určen jako spolupracovník a znatel soukromých i kulturně-osvětových záležitostí rodiny Bráfovy i jako generální sekretář Národohospodář. ústavu při České akademii věd a umění v Praze, vzniklého z iniciativy Bráfovy a Riegrovy, za pořadatele a vydavatele Bráfových spisů a pamětí, ve vývoji české vzdělanosti národohospodářské zvláště významných.

Končím tuto stručnou pietní vzpomínku Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách, o jejíž velkolepou odbornou knihovnu zesnulý vědec a iniciátor prof. Dr. Albín Bráf vedl velkou péčí, instruktivní úvahou o poměrech hospodářských a národních v Čechách v období od založ. Jednoty Průmyslové, zejména před rokem 1848, dle vzpomínek jiného člena vzácné rodiny Riegrovy pí. Marie Červinkové-Riegrové z pamětí Dra Fr. Lad. Riegera, „O Průmyslové Jednotě před rokem 1848“ v časopise „Zvon“ r. 1909.

„V té době rašilo to již u nás podněty přirozeného vývoje průmyslového a živnostenského, a hledány cesty k rozšíření praktického vzdělání odborného. Zakladateli Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách byli čelní stavové, kteří logikou poměrů se starali o hospodářský rozkvět svých statků, zřizovali školy pro vzdělání řemeslnictva a měli snahu, aby prospěli vrstvám pracujícím, zřídívše nedělní školy pokračovací na Zbraslavi, v Krásné Lípě, Litoměřicích, Křivoklátě, Plzni. Školy tyto zakládány byly z popudu Jedn. Průmyslové. Od r. 1834 vydávány německé „Mittheilungen für Gewerbe u. Handel“, k nimž přistoupil r. 1839 „Jahrbuch für Fabrik- und Gewerbetreibende“, oba spojeny od r. 1841 v časopis „Encyklopädische Zeitschrift des Gewerbewesens“. Českým snahám v Jednotě Průmyslové připravovali půdu od r. 1836 Jan Svat. Pressl a Dr. Karel Amerling, který od r. 1838 pořádal v Klementinu v Praze české nedělní přednášky pro řemeslníky z oborů chemie, mechaniky, fyziky a přírodopisu. Té doby počato již s vydáváním českých odborných časopisů technologických, a Amerlingem pojat plán na vydávání Slovníku všenaučného a zřízení jakéhosi všeučeliště-pansofea „Budče“, ve kterém by se soustřeďovaly snahy pedagogické, vědecké a umělecké.“ Plán tento, vycházející z původní myšlenky Komenského, zůstal tehdy ještě neproveden, ale jednotlivé jeho složky tvoří základy potomního vývoje škol pokračovacích a odborných, které vychovaly řady živnostníků a průmyslníků, stavše se základním kamenem českého vývoje hospodářského a národního.

V Jednotě Průmyslové byli šířiteli těchto snah zejména čeští členové občanští Dr. Štrobach, Dr. Trojan, Dr. Rieger, Perner, Havlíček, Bělský a j., od r. 1864 občanští členové předsednictva. Političtí buditelé byli v Jednotě Průmyslové průkopníky českého pokroku kulturního a hospodářského. Jich úsilím obohacena knihovna a čítárna spisy českými, rozšiřovány české knihy odborné, konány české přednášky v Praze, zvelebovány a rozšiřovány pokračovací české školy živnostenské. V r. 1845 podniknuta akce za zřízení české průmyslové školy, která se vyvinula dobou v mohutnou složku českého vývoje průmyslového.

Živé hnutí, které se osvědčilo v Jednotě Průmyslové a rozšířilo po celé zemi, bylo tehdy prvním hlasitým projevem probouzejícího se vědomí národního a zaujalo široké vrstvy o školy české, stavši se po té stránce důležitým momentem našeho národního probuzení, kterému pak prof. Dr. Albín Bráf postavil a sjednal pozitivní program národohospodářský.

Jednota Průmyslová, velký obrodný vývoj národohospodářský v odborné praxi technologické a průmyslové i česká věda národohospodářská jsou velkým dílem rodiny Riegrovy a Bráfovy, které vyvrcholily národní epochu buditelskou. Zásluh jejich bude vždy v dějinách českého vývoje národního a hospodářského s pietou vzpomínáno!

Dr. Václav Schuster,
býv. plnom. ministr, předseda Všeobecné české
bankovní jednoty v Praze.

Má vzpomínka.

Z dob mých vysokoškolských studií nejkrásnější vzpomínky pnou se k Albínu Bráfovi. S nadšením jsem navštěvoval jeho skvělé, duchaplné, někdy i vztahem k časovým událostem zpestřené přednášky a líbilo se mi, že prof. Dr. Bráf ve svých přednáškách i jinde často se stavěl proti dočasně populárnímu proudu, avšak ctil každé opravdové a vědecky odůvodněné přesvědčení. Položil tím základ k mé vlastní důsledné snaze po objektivitě. Seminární cvičení Bráfova náleží k nejskvělejším stránkám jeho učitelské činnosti. Konala se tehdy z pravidla v bytě Bráfově, kde bohatá knihovna Bráfova byla všem členům semináře přístupna. Z těchto seminářů vzešla řada zdatných pracovníků. Bráf ponechával účastníkům svého národohospodářského semináře velikou volnost při výběru temat, byl jim však vlídným rádcem a instruktorem. Seminární cvičení Bráfova byla účastníkům obcerstvením a povzbuzením. Byly i večery, kdy při černé kávě rozvíjely se napínavé diskuse vědecké, a někdy odbočeno i na pole aktuální politiky. Vzácnou a účinnou byla přízeň Bráfova k žákům, projevujícím vážnou snahu, a to i po ukončení studií! Na pomoc Bráfovu při vyhledávání příhodného umístění bylo lze spoléhati. Bráf dovedl znamenitě své posluchače k práci povzbuzovati a jich zájem o vědecké studium sílit. Když jsem složil politické rigorosum s všeobecným vyznamenáním, blahopřál mi Bráf jako zkušební komisař slovy: „Schuster, bleib bei deinen Leisten!“ V tom byla humorná pobídka, abych zůstal „u svého kopyta“ a pěstoval dále vědu národohospodářskou.

Obsáhlou a obsažnou byla veřejná činnost Bráfova. Není věci mou, abych ji líčil. Vzpomínám jen, jak účinně se zasadil o vznik a úspěšnou činnost České společnosti národohospodářské, jak obětavě přednášel v prvním cyklu přednášek společnosti r. 1898 v Praze. A rád vzpomínám krásného a srdečného večera, jenž uspořádán byl kruhem žáků Bráfových v České společnosti národohospodářské koncem února 1901 k oslavě jeho padesátých narozenin. Zde tuším poprvé vysloveno bylo: „Česká národohospodářská škola Bráfova“. Nebyla to škola nové samostatné vědecké theorie, byla to pouze škola českých národohospodářských průkopníků v duchu učení a působení Bráfova. Té však právě mladý český hospodářský život potřeboval. Přeskoč, že Albín Bráf předčasně a před dokonáním započatých velkých prací skončil svůj ušlechtilý, vzácným smyslem pro povinnost a neúmornou znamenitou činností naplněný život!

Můj styk s prof. Bráfem.

Byl jsem posluchačem prof. Bráfa od r. 1893, ač znal jsem ho už dříve neosobně jako representanta staročeské politiky z časopisů Humorů a pověstných Šípů. My akademici byli jsme tehdy všichni „Mlado“, ba ještě více: stoupenci nových směrů pokrokových, radikálně politických, které stíženy byly krutou persekcí „Omladiny“. Můj poměr k neznámému Bráfovi byl tedy politicky nepříznivý. Ale rázem se změnil, když jsem ho poprvé poznal a slyšel v přednáškách. Jeho drobná postava sice neimponovala, ale za to jeho jiskrný zrak a živé pohyby, jeho srozumitelný a poutavý přednes upoutal posluchače tak, jako výklady Masarykovy. Po několika návštěvách přednášek ustoupila má (i jiných kolegů) předpojatost zvědavosti, pozornosti a oblibě. Nejen já, ale celá řada jiných mých druhů jala se pilně navštěvovati Bráfovy přednášky, a národní hospodářství počalo nás zajímati, třebaš i někdy Bráf satyricky zabrousil do politiky.

Pak přišla správní věda ve škol. roce 1894/5, přišel seminář národohospodářský, který se konal hodinu týdně v soukromém bytě Bráfově. Ohromná knihovna Bráfova byla nám k dispozici, a vtíp jeho oživoval naše národohospodářské úvahy. Těšili jsme se na ta seminární cvičení také proto, že se nám dostalo černé kávy a doutníku v dlouhých špičkách. To jsme si v bytě Bráfově něco mysleli!

R. 1895 jsem absolvoval studia, r. 1896 promoval. Rozešel jsem se s Bráfem velmi srdečně, a žertem mi podotkl, abych neholdoval příliš politice! To prý je neštěstí mladých lidí. Já této rady neposlechl, vždyť tehdejší poměry politické na Moravě vůbec a v Olomouci zvláště přímo nutily nás mladé do veřejného života.

Setkával jsem se pak v Praze dosti často s Bráfem. Jednou při delší rozmluvě vzpomněl mého zájmu o národní hospodářství a o veřejný život a upozornil mne, že bude nutno, aby mladí lidé akademičtí věnovali se profesuře na universitě. „Podívejte se,“ pravil doslovně, když jsem řekl, že národní hospodářství by mě lákalo, „zájemců o tuto stolicí máme. Je tu dr. Horáček, dr. Gruber a jiní; ale nemáme nikoho pro správní vědu, veřejné právo. Kdyby prof. dr. Pražák dnes zemřel, nemáme nikoho. Stalice jeho by úplně osiřela. Tady byste měl dobrou příležitost a vyhlídku a při tom byste i mohl dělat politiku. A kde vezmeme profesory pro moravskou universitu?“

To bylo v prosinci 1901, kdy už jsem měl po advokátní zkoušce, ale ještě byl koncipientem. Uvažoval jsem o této radě Bráfově, v lednu zajel jsem do Prahy



Idyly ze zahrady roztocké vily Bráfovy.
Dr. Albin Bráf se svou chotí Libuší, dcerou Fr. L. Riegra. Pod stolem věrný Blvojl.

znovu zvědět od něho, zda byla by lepší příprava ve Vídni či jinde. Konečně jsme se spolu rozhodli, abych jel do Berlína, dal se tam zapsati jako mim. posluchač na práv. fakultu a studoval nějakou otázku pro habilitační práci. Dal mi doporučení na Berlín, své známé profesory, a tak jsem tam začátkem dubna jel, dal se zapsati a počal pracovati na díle „Poměrné volby a zastoupení menšin.“ Byli jsme v živém styku s Brádem, sebral jsem veliký materiál, ale pak přišly do toho jiné poměry, otevřel jsem r. 1903 advokátní kancelář, a habilitace zůstala in suspenso. Kdykoliv jsem se pak v Praze setkal s Brádem, vždy začal o věci mluvit, ale když jsem mu řekl, že agenda advokátní zabírá mně veškerý volný čas, usmál se a dodal: „O všem i rodina a politika.“ Teprve r. 1913 vydal jsem spis o poměrných volbách, abych zhodnotil materiál ladem ležící aspoň pro informaci veřejnosti, nikoliv pro habilitaci. Brád se však práce té už nedočkal.

Jako poslanec na zemském sněmu dopisoval jsem si s Brádem ne o politických otázkách, — byltě příliš konservativním politikem — ale o akutních problémech finančních. Mám uschovaný jeho dopis 18. I. 1907, jímž odpovídá na můj dotaz ohledně zem. financí a přírážek k osobní dani z příjmu. Píše: „Drahý pane kolego! Přírážek k dani z příjmu bych se nad míru bál. Ona je náš příští representant přímého zdanění, který má na konec všechny výnosové daně nahradit. Tyto posléze řečené dle vzoru pruského a dle výslovných prohlášení vládních při uzákonění osobních přímých daní mají znenáhla připadnouti samosprávě. Celý finanční plán uvozovacího zákona k zákonu o osob. přímých daních se na tomto předpokladu zakládá. Ale bude to ještě chvíli trvat, než se náš člověk naučí chování se stanovité této daně správnému. Dosud ji neplatí ani polovic lidí, kteří dle znění a smyslu zákona ji platit mají. A tu je těžko stupňováním břemene takové progresivní daně posilovat všechny ty momenty hrůzné nepoctivosti, které se nyní poplatnictvo dopouští. Také by se po mém mínění musilo požadavku, aby se zavedly přírážky k dani příjmové, i jen jako taktického prostředku nátlakového na vládu užiti opatrně netoliko za příčinou ustanovení uváděcího zákona, ale také proto, že u nás lidé takovým manévřům nerozumějí.

Zbývalo by tedy — poněvadž samostatné nové daně, které jsou v dosahu možnosti, mnoho nevynesou, neb aspoň ne dosti, — buď urychlovat předávání výnosových daní samosprávě (a nejprv asi daní reálních), nebo, což ale pak znamená nebezpečí alterace právě řečeného plánu, domáhati se kvot na státních daních spotřebních. Toto posléz dotčené je věcně účinnější, protože tu výnos dle zkušenosti roste, a tedy také snáze se čelí rostoucímu rozpietí výdajů. Řeknu ostatně, aby Vám také poslali výtisk dobrozdání, které někteří poslanci zdejší podali v záležitosti čes. zem. financí.

V přátelské oddanosti

Dr. Brád.“

Vzpomínám prof. Brádu jako jednoho ze svých nejlepších učitelů a přátel.

Dr. Alfred M. Meyer,
kom. rada a delegát Zemědělské rady, Vyklantice.

Lísteček do Bráfova památníku.

Častokráte, když přemýšlím o tom, jakou hojnost talentů dala prozřetelnost našemu mladému státu do vínku, jak celkem dobře a neporušeně vyšli jsme z politické, sociální a hospodářské výhně poválečného desítiletí, nemohu zbaviti se určitého pocitu lítosti nad tím, že této veliké a při tom tak těžké doby národa nedožili se ještě čtyři nejgeniálnější z prvé generace profesorů pražské právnické fakulty, z jichž rukou vyšli všichni dnes žijící a působící čeští právníci a národohospodáři mužného věku: R a n d a, K a i z l, B r á f a Z u c k e r. Jak jinak mohla se genialita jejich vyvinout, jak jinaké mohly býti konečné výsledky jejich práce vědecké, učitelské i polit., kdyby nebyli bývali odsouzeni učit na provinční universitě odstrkovaného národa, nýbrž zaujmuli by dnes vynikající stolice na vedoucí universitě národa svobodného a suverenního! Randův světový rozhled po právu civilním mohl nám dáti moderní český občanský zákonník, snad vzor pro mnohé jiné státy jako kdysi obč. zákoník rakouský. Randa se svým hlubokým sociálním cítěním by jistě býval vedoucím činitelem při moderní úpravě našeho zákonodárství trestního. Kaizlovy hluboké znalosti finanční vědy a praxe byly by jistě odstranily včas mnohý z hrotů Rašínova finančního plánu. — A kolik užitečné práce by teprve byl mohl vykonat Bráf, řekněme, jako vedoucí konservativní politik ve věcech politiky sociální a hospodářské, kde by svou hlubokou erudicí, skvělou výmluvností a svou známou neohrožeností nahoru i dolů jistě byl s úspěchem čelil tak mnohým nerozmysleným výstřelkům především naší politiky sociální.

Než Bráfův skvělý mozek tlí již patnáct roků ve vyšehradské hrobce, Bráfovo láskou k národu a zejména k jeho sociálně slabým vrstvám hárající srdce nedožila se již z mrtvých vstání národa, a tak nesluší vděčnému žáku uvažovati lítostně o tom, čím by nám mohl býti dnes — nýbrž prostě o tom, čím nám byl a jak veliké věci vykonal i v těch užších poměrech, v nichž museli jsme žít až do převratu. —

Bráf byl velikým člověkem a zaslouží trvalou vděčnost národa ve třech směrech: jako učitel, jako otec studentů, i jako hospodářský politik. Nevím opravdu, která z těchto tří činností jeho byla záslužnější. Učitelské umění Bráfovo především bylo jedinečné. Já aspoň nepoznal jsem za svého studia na čtyřech vysokých školách ani jediného profesora, jenž se Bráfovi v tom byl vyrovnal, a myslím, že tak dokonalé nadání učitelské, jakým vládl Bráf, jest v ú b e c

zjevem velmi řídkým. Nebyl to pouze příjemný jeho hlas, zvučná přirozená výmluvnost, dokonalé ovládnání látky, jež Bráfovy posluchače zaujímal, byl to také Bráfův nedostížný vtip, temperamentnost přednesu, vhodná volba příkladů a vůbec zajímavost podání, jež činilo Bráfovy přednášky tak slavnými a tak navštěvovanými. Málokdo z tehdejších jeho posluchačů si ovšem uvědomil, že trvalá zásluha Bráfových přednášek (a zejména jeho semináře) tkví ovšem ještě v něčem jiném: že obracel pozornost svých posluchačů neúnavně a vytrvale k hospodářským jevům a poměrům českým, poukazuje při tom zejména na naše nedostatky, na naši hospodářskou slabost a na naši povinnost státí se národem podnikavým a zámožným. Vychoval takto celou generaci ekonomicky vzdělaných právníků, zanícených pro otázky hospodářské a pro hospodářské povznesení českého národa, založil t. zv. Bráfovou školu hospodářsko-politických pracovníků, z nichž mnozí získali si již do převratu značných zásluh o hospodářský pokrok českého života, a umožnil tak posléze, že měli jsme po převratu k dispozici daleko větší počet národohospodářsky vzdělaných právníků pro nejrůznější obory veřejné správy i soukromého podnikání, nežli kterýkoliv jiný nástupnický stát. To bylo značné plus, za nějž nemůžeme býtí Bráfovi ani dosti vděční.

Ale Bráf neuměl své studenty národního hospodářství toliko vychovávat, on je dovedl také zaopatřovat. A dobře zaopatřovat, jak dovedl to z jeho tehdejších profesorských kolegů jen málokterý. Proto zaslouží opravdu názu „otce studentů“. Nebylo právnického místa u zemských výborů, u zemských bank, obch. komor, zemědělských rad atd., o němž by Bráf nebyl věděl a kam by nebyl usadil některého ze svých chráněnců. Později pak, když vynikající kvalita těchto chráněnců Bráfových vešla v obec. známost, obracely se dotyč. korporace mnohdy již přímo na Bráfa, aby jim doporučil některého ze svých osvědčených žáků. A tak došlo k tomu, že nalézám v posled. letech před válkou Bráfovy seminaristy a stoupence jeho „školy“ skoro ve všech vedoucích místech, kde bylo žádoucí dobré národní vzdělání. Budoucí historie českého národního hospodářství teprve ukáže, jak intenzivně dovedli tito Bráfovi žáci zasáhnouti do veškerého českého hospodářského života, a jak mnohé z toho, co tvoří dnes ekonomický základ republiky, jest dílem jejich důmyslu a jejich Bráfem vypěstovaného smyslu pro hospodářské povznesení národa.

Bráfovi vytýkalo se mnohdy, že všímá si málo teoretických problémů ekonomických, a nepřispívá rozsáhlejšími pracemi k obohacení neveliké tehdy ještě národohospodářské literatury české. Nepochybuji, že Bráfův právnický a kritický duch byl by dovedl vytvořiti i vynikající díla teoreticky, jež by mu byla zajistila literární slávu nejen doma, ale i daleko široko za hranicemi. Sám se jedenkrát se mnou o nesprávnosti této kritiky své činnosti rozhovořil. Řekl mně tehdy, že jest si příliš vědom své zodpovědnosti, nežli aby zabýval se věcmi a problémy, jež na konec zůstávají přece jen papírovými, a tak že dává vědomě — literárně i prakticky — přednost řešení takových problémů hospodářsko- i sociálně-politických, jež považuje pro dobro a rozvoj národa za naléhavé nebo užitečné. Této své zásadě zůstal pak věren až do smrti.

Přehlížíme-li dnes výsledky tohoto Bráfova třicetiletého snažení o hospodářské a sociální lepší národa, musíme sine ira et studio přiznati, že výsledky ty nejsou každodenní, a že jen málokterému českému veřejnému pracovníku

z doby předválečné podařilo se zůstatiti po sobě tolik zralých a trvalých plodů svého ducha a svého úsilí jako právě Bráfovi. Na prvním místě chtěl bych tu jmenovati Zemskou banku českou, jejímž duševním otcem byl právě Bráf. Instituci tuto považuji za pomník mědi „trvalejší“, mimo níž skutečně žádného jiného pomníku nepotřebuje. Zemská banka pomáhala nám již před válkou velmi účinně budovati naši duchovní (školské, musejní budovy, a pod.) i hmotnou kulturu, po převratu pak získala si tak pronikavých zásluh o stabilisaci naší měny i o sanaci našeho deflací pocuchaného peněžnictví, že tvoří dnes opravdu jeden z nejsilnějších sloupů našeho státního bytí. Dalším trvalým pomníkem Bráfovým jest Národohospodářský ústav při České akademii, jenž byl tvůrci svému zvláště milým, a v jehož působení spatřoval jeden z nejúčinnějších prostředků ku hospodářskému osamostatnění českému, velmi záslužně působí také oba zemské úvěrové fondy, malorolnický a maloživnostenský, jakož i zemský pojišťovací fond, předchůdce to sociálních pojišťoven.

I Bráfem založená zemská statistická kancelář, již obsadil hned zprvu vynikajícími silami (Dr. Engliš, Dr. Mildschuh a j.) dala základ ku našemu státnímu statistickému úřadu, bez něhož by nikdy nebyl mohl tak rychle a tak dokonale uvésti se v život. Záslužným počinem Bráfovým jsou konečně také okresní sprostředkovatelské práce, jež tvoří dodnes základ našeho veřejného sprostředkování práce a regulace pracovního trhu. Že pak vedle vši své ostatní plodné činnosti zasáhl blahodárně i do našeho záložnictví, do našeho zemědělského a obchodního školství a i do počátků sociálního pojištění, jest jistě ještě v dobré paměti.

Myslel-li Bráf při vši své praktické hospodářské a sociální práci se svatým zanícením na blaho národa celého, snažil se přece v prvé řadě prospěti stavům dvěma: rolnictvu a dělnictvu spolu s ostatními sociálně slabšími vrstvami národa. Rolnictvu proto, poněvadž v něm viděl do daleké budoucnosti ještě nejsolidnější základ národní i hospodářské svébytnosti národa, dělnictvu a slabým vrstvám národa pak z toho důvodu, že považoval hmotné a sociální povznesení těchto početných vrstev za znamenité posílení národa veškerého. S tohoto stanoviska třeba tudíž podle pravdy konstatovati, že byl Bráf demokratem v nejkrásnějším slova smyslu, a to přes to, že politické stranictví jeho bylo by někdy nutilo souditi o opaku.

Hrst mých vzpomínek na JUDr. Albína Bráfa.

Do let nejtítlejšího dětství sahají mé vzpomínky na vzácného muže JUDra Albína Bráfa. Můj otec byl universitním kolegou a přítelem prof. Bráfa, a vzájemný přátelský styk se i na rodiny obou rozšířil. Častokráte chodívala naše rodina v neděli odpoledne na návštěvu k rodině Bráfově, a my hrávaly si dětské hry s jediným jeho synem Vašíkem. Vidím ten starý, v dobách baroka postavený patricijský dům, ty tmavé schody, předsíně a pavlače, jimiž jsme procházeli, než dostali jsme se do prostranného pokoje, kde nám v družné hře dětské zimní odpolední neděle tak rychle a mile ubíhaly. Někdy objevil se mezi námi staříček, leč stále statný Rieger, promluvil s námi několik slov, potřásl nám rukou a zase odebral se do vedlejšího pokoje, kde seděli a rozprávěli naši rodiče a jiní do tohoto pohostinského domu zavítavší hosté.

Mnohem více času věnoval nám dětem prof. Bráf. Objevil se v našem středu a vypravoval nám tak poutavě a zajímavě, že jsme se od jeho vypravování sršícího vtipy a veselými poznámkami ani odtrhnouti nemohli. To byly mé první vzpomínky z let dětských na prof. Bráfa, na ten památný dům v Palackého ulici, kde žila trojice našich největších politických vůdců devatenáctého století, Palacký, Rieger a Bráf.

Léta pak ubíhala, já s bratrem navštěvovali jsme gymnasium, Vašík věkem o něco mladší učil se doma a styk náš býval řidší. Výchově a vzdělání svého syna věnoval Bráf péči neobyčejnou. Jakkoliv byl sám člověkem nejzaměstnanějším a činným v tak mnohých oborech lidského podnikání, přece sám vyučoval některým předmětům gymnasijským svého syna, sám řídil každý krok jeho života a ze svého velkého fondu vědění poskytoval mu vše, co vůbec otec může synovi poskytnouti. A jeho otcovská láska a péče nacházela skutečně v nádaném a snaživém hochu úrodnou půdu. Vašík prospíval skvěle na gymnasijských studiích, vynikal širokým rozhledem a bohatým věděním a byl pro svou milou a jemnou povahu všeobecně oblíben. K velké radosti svých rodičů absolvoval s všeobecným vyznamenáním první historickou státní zkoušku. Tu však zákeřná nemoc upoutala jej na lůžko, a netrvalo dlouho, vzdor nadlidskému úsilí svých rodičů Vašík vyrván byl z jejich náručí, a Bráfa stihla nejtěžší rána, která jej vůbec v životě postihnouti mohla. Od toho okamžiku podryta byla jeho životní síla, Bráf chřadnul, a kdo znal lépe

jeho nitro, věděl, jaká bolest jeho srdce svírá. Od té doby jevil na rozdíl od dřívější své působnosti, která po výtce směrem praktickým se nesla, patrný sklon k hloubání filosofickému s oblibou zabývá se problémy noetickými a metodologickými s tříděním věd společenských a přírodních a vůbec s nejrozmanitějšími theoretickými naukami národohospodářskými. Bráf netajil se tím, že zamýšlí vydati větší theoretické dílo vědecké, v němž objasnil by své vlastní zaujaté stanovisko ku všem vešporným otázkám základů vědy národohospodářské samé se dotýkajícím a snad by byl býval i vybudoval nový systém vědy národohospodářské — bohužel, odešel dříve, než mohl velký svůj záměr uskutečniti a v zápiscích zesnulého nenašel se dostatečný materiál, aby alespoň torso z chystaného veledíla veřejnosti mohlo býti odevzdáno.

Mé milé dětské vzpomínky na Bráfa oživily ovšem v jiném světle, když jako univ. student navštěvoval jsem jeho skvělé přednášky. Vidím jej, jak s vlídnou tváří na katedru kráčí, na podiu stane, přehlídně řady posluchačů v lavicích se tísnících a dychtivě čekajících, až zazní milé slovo učitele. Hodina mžikem míjí, a Bráf pathetickým apelem, tleskotem svých posluchačů provázeným, končí mistrně ucelistvenou přednášku, která co do bohatosti obsahu a theoretického přednesu žůstává nedostižnou. Žádná druhá universita středoevropská nemohla se honositi profesorem tak znamenitým.

Třebas prof. JUDr. Albín Bráf všestranně se uplatňoval vynikajícím způsobem — známé jsou velké zásluhy jeho o zemskou a hypoteční banku, jubilejní pojišťovací fond císaře Františka Josefa, Českou Akademii a v letech posledních o Národohospodářský ústav, třebas obdivuhodnou byla jeho činnost literární, neboť od let sedmdesátých neuplynul téměř ani jediný rok, aby Bráf nějaký větší spis národohospodářský nevydal, nehledíc k nesčetnému počtu kratších a delších článků v předních českých a německých revuách publikovaných, a třebas velkolepá byla působnost jeho na poli zákonodárném, neboť Bráf byl původcem četných důležitých zákonů a osnov — přece největším byl Bráf co učitel a co takový v srdcích žactva svého pomník nehynoucí zbudoval. Hrdým byl vždy Bráf na své učitelské povolání, pravou láskou k němu lnul a proto smutně a s těžkým srdcem se po dvakrátě loučil se svými posluchači, když musel do Vídně odcházeti a v tu dobu útěchou mu byla naděje, že se zase brzy k svému povolání vrátí, v němž jedině cítil se býti úplně šťastným a spokojeným.

Z Bráfovy učitelské činnosti zvláštní zmínky zasluhují jeho cvičení seminární. Odbýval je každoročně v zimním semestru s několika vyvolenými žáky buď v sítních universitních, anebo ve svém soukromém bytě, někdy za teplého počasí i v útulné své vile roztocké. Zde ve středu oddaných mu žáků zapomínal na všechny chmůry rodinného života, zde otevřel do kořán své srdce a jen ten, kdo měl možnost poznati Bráfa z této blízkosti, dovedl ho plně oceniti a pochopiti.

V semináři byl Bráf žákům svým nejen učitelem, nýbrž i upřímným a ochotným rádcem a spolu pravým přítelem. Jakmile zpozoroval u žáka snahu po vědě, rád byl nápomocen svými bohatými zkušenostmi, neboť věděl dobře, že jen za vydatné součinnosti učitele možno překoňati první překážky vědeckého badání. Poněvadž chudě dotovaná seminární bibliotéka neposkytovala dostatečných pomůcek, dával Bráf svou knihovnu účastníkům semináře k volné dispozici, ba dokonce i z vlastních peněz kupoval knihy a žákům svým půjčoval. Nelze se proto diviti,

že po smrti jeho objevila se v denních listech výzva k bývalým členům semináře profesora Bráfa, aby knihy z bibliotéky jeho vypůjčené laskavě vrátili, by tak celá knihovna dle intencí zesnulého odevzdána býti mohla budoucí české universitě brněnské.

Seminární cvičení neobmezovala se na pouhé výklady prof. Bráfa a na rozbor přednesených referátů, nýbrž Bráf hleděl i k tomu, aby žáci jeho poznali hospodářský život praktický, od theoretického tak odlišný. Ještě v létě roku 1910, jakkoliv sám churav byl, obětavě podnikl as s 20 žáky svými výlet do Nového Města a Náchoda, kde navštívili jsme velkolepé továrny bratří Bartoňů a Moravců. S jakým mladistvým zápalem a radostným okem pozoroval tehda Bráf utěšeně vzkvétající český průmysl textilní na českém severovýchodě, průmysl, který před 30 lety, když sbíral Bráf materiál na místě samém k výbornému svému spisu „Studien über nordböhmische Arbeiterverhältnisse 1881“, teprve zvolna probouzel se z letargického spánku k novému životu. A jak by se neradoval Bráf při pohledu na moderně zařízené, v kotouče dýmu se halící, tisíce českých dělníků zaměstnávající továrny, když tam viděl skvíti se dozrávající plod neúnavné houževnaté životní své práce! Neboť Bráf to byl, jenž vydal a zpopularisoval heslo, že cílem našeho snažení musí býti uměti užíviti českého člověka na české půdě. On stále hlásal, že národohospodářské naše obrození nebude skončeno, dokud nevytvoříme tak silný průmysl vlastní, aby v něm naši lidé našli zaměstnání a nebyli nuceni utíkat za výdělkem do ciziny, kde ztrácejí se národu svému navždy. S tohoto specificky národohospodářského hlediska uvažoval Bráf otázku menšinovou dospívaje k správnému závěru, že by palčivá otázka menšinová nejlépe byla rozřešena, kdybychom dovedli vůbec zastaviti příliv českého lidu do německých krajů a jej ve svých českých závodech zaměstnati. Velká jest zajisté myšlenka, kterou takto vyslovil Bráf a zasloužila sobě věru, aby za hlasatele a šířitele svého měla muže jeho jména.

Patnácte let uplynulo již od úmrtí prof. Bráfa, během té doby nastaly velké neočekávané změny politické a hospodářské a národu našemu vzešla hvězda lepší budoucnosti. Správa věcí našich vložena jest opět v naše ruce a naši generaci připadl velký úkol, vybudovati a na pevné neochvějné základy postaviti náš československý stát.

Jest šťastným údělem osudu, že učitelem a duchovním vůdcem této generace byl prof. Bráf, že, co nemohl vykonati sám, v jeho vůli a intencích mohou vytvořiti jeho odchovanci, kteří z piety k svému zvěčnělému učiteli a z lásky k svému národu na dosažení těchto velkých cílů rádi pracují.

Dr. ing. Edvard Reich,
přednosta školského oddělení ministerstva zemědělství,
generální sekretář Čsl. Akademie Zemědělské v Praze.

Prof. Dr. Albín Bráf a zemědělské školství.

Není třeba dokazovati, že národohospodáři takového věhlasu, jako byl prof. Dr. Albín Bráf, bylo zemědělství blízkým a že se o ně zajímal. K tomu přistupuje i ta okolnost, že vychován byl na venkově v prostředí zemědělském, a v rodině Riegrově, kam se přiženil, zemědělské podnikání bylo též předmětem stálého zájmu. Jako pravý národohospodářský buditel usiloval především o povznesení a prohloubení odborného vzdělání. Dlouholetý styk s obchodním školstvím umožnil mu seznati prakticky zblízka povahu a ráz odborné výchovy. Když sledoval nedostatky tehdejšího zemědělského života, dospěl k studiu organizace zemědělského vyučování a upozorňoval na ekonomické slabiny zemědělské výchovy. Doposud jest okřídleným heslem jeho výrok, že český sedlák je silný u pluhu, ale slabý na trhu. Proto podporoval zemědělskou svépomoc, organizaci, ale zvláště družstevnictví. Aby odstranil nedostatek obchodních vědomostí, které tak často zavinují neúspěch jak jednotlivce, tak i společenstev, doporučoval rozšíření a zdokonalení vyučování nauk ekonomických na školách zemědělských, především nauky obchodní. Jeho podnět nalezl všeobecnou pozornost a zvláště když se stal profesor Dr. Bráf rakouským ministrem orby, zavedena byla skoro na všech tehdejších středních hospodářských školách zemědělská nauka obchodní.

Již dříve opatřil jsem si litografie jeho universitních přednášek o národním hospodářství a laskavostí prof. dr. Grubera, s nímž jsem byl v přátelských stycích jako přispěvatel a spolupracovník jím redigované revue „Národohospodářský Obzor“, získal jsem i ostatní spisy a brožury Dr. Bráfem vydané. Pročetl jsem důkladně tuto literaturu, ač to nebyla četba lehká a často ne ani srozumitelná, a tak jsem poznal jeho velikého ducha a universální orientaci ve všech složkách národního hospodářství. Jako byl Bráf fascinující řečník, strhující přesvědčivostí a výrazové jasností, byl jako vědecký spisovatel národohospodářský stylu neobyčejně těžkého a často i těžkopádného. To vyplývalo z jeho svědomitosti až úzkostlivé, aby vědecká úroveň a hloubka jeho prací v ničem netrpěla. Jeho spisy nebyly snadno přístupné a nemohly proto do širokých vrstev proniknouti tak, jako jeho články novinářské, psané duchaplně a svižným stylem žurnalistickým. Když jsem se stal profesorem národního hospodářství a hospodářské spravovědy na zemské střední

hospodářské škole v Olomouci, byl mi též svěřen nový předmět — zemědělská nauka obchodní. Nebylo pro vyučování tohoto předmětu žádné tradice, ani učebnic. Příručky pro školy obch. byly méně vhodné a nezbylo než hledati cesty vlastní. Obrátil jsem se tehdy na Dra Bráfa se svými pochybnostmi a ač byl na exponovaném místě rakouského ministra orby, odpověděl mi z Vídně obratem pošty s ochotou a zdvořilostí jemu vlastní. Z dopisu tohoto mohl jsem seznati, jak mu na věci záleželo, jak objektivně sledoval osudy obchodní nauky na školách zemědělských a jak se staral o to, aby svůj úkol dobře splnila.

Tato nauka dosud se na školách hospodářských přednáší a dosažené výsledky dokazují, že zavedení její bylo prospěšné. Dnes se již skoro úplně zapomnělo, že to byla myšlenka prof. Dr. Bráfa, který tím do zemědělského vyučování zavedl nový směr a podstatně je obohatil. Tento předmět působí svým reflexem i na nauky ostatní. Dnes možno říci, že jeho zavedení bylo významným pokrokem. I na ostatních nižších školách zemědělských a zvláště na všech školách speciálních věnuje se nyní rovněž veliká pozornost obchodní výchově. Po převratu přistoupilo k tomu ještě důkladné vyučování o zemědělském družstevnictví, což bylo rovněž jeho ideálem.

Jména prof. Dr. Bráfa i v historii zemědělského vyučování a družstevnictví bude vždy s velkou úctou vzpomínáno — i zde vyoral brázdou hlubokou.

Dr. A. Bráf ve vídeňském ministerstvu.

Dra Albína Bráfa z bezprostřední takořka blízkosti poznal jsem teprve v době, kdy byl poprvé ministrem orby ve Vídni. Bylo to od února do listopadu r. 1909 za vlády barona Bienertha, jejímž členem byl dr. Žáček jako český ministr-krajan od počátku (od listopadu 1908) hned po pádu kabinetu barona Becka, ale v níž dr. Albín Bráf zasedl na křeslo ministra orby až v únoru 1909.

Německým ministr-krajanem byl tehdy pověstný německý nacionál dr. Schreiner, s nímž bylo dr. Žáčkovi úporně zápolití. Z počátku svůj politický boj vedl dr. Žáček sám, a teprve až přibyl do Vídne dr. Bráf, i politicky to významná kapacita, konávali oba tito čeští ministři, jež nad to pojila i příslušnost ke straně staročeské, společně porady o všech aktualitách politických, jak je vynesl na povrch ten který den.

My vídeňští čeští novináři parlamentní, počtem pěti či šesti osob docházivali jsme do českého ministerstva krajanského pro informace v politicky rušnější tehdy době téměř denně, a ministr dr. Žáček přijímal nás hromadně. Bývaly to politické konference, v nichž přetřásaly se nejrůznější politické otázky běžné. A zde nás tehdy velmi často zastihl i ministr dr. Bráf, jenž docházival k ministru dr. Žáčkovi na porady.

Třebaže jsme znali i veliký politický význam dr. Bráfa v kabinetě Bienerthově a věděli, jak dr. Bráf těžce nese svízelnost svého a českého vůbec politického postavení ve vládě, nečinili jsme nijakých námitek a nevyslovovali svých pochyb, když Bráf důsledně vždy zdůrazňoval, že politiky si nevšímá, o tu že starost přenechává úplně dr. Žáčkovi a sám že věnuje se výhradně jen svému resortu. A vskutku také vždy, jakmile naň byla vznesena jakákoli politická otázka, hned obracel pozornost jinam a nejraději odbyl politickou věc vtípnou anekdotou.

Stalo se, že jsme se s dr. Bráfem setkali u dr. Žáčka také někdy v září či v říjnu 1909, tedy v době, kdy bylo již krátce před jeho listopadovým odchodem z vlády. Tehdy kdosi z nás, — tuším, že to byl náš senior kol. Penížek z Národních Listů, — za řeči přišel i na otázku příprav pro nastávající sčítání lidu, k němuž mělo dojíti 1. ledna 1910, a mínil, že bylo by záhodno, aby čeští ministři snažili se v ministerské radě dosíci toho, aby v soupisných arších byla zařazena rubrika „mateřská řeč“ místo tehdejší rubriky „obcovací řeč“, zavedené jen ve prospěch germanisačních snah rakouských Němců.

Dr. Bráf, který stále přecházel pokojem, palce rukou maje ponodlně zavěšeny pod paží za vestou, přehlédl nás všechny potutelně a usmívaje se, jal se nám vyprávěti živě lidské anekdoty o neporozumění slovu „obcovací“ v případě kteréhosi starosty obecního, jenž nikde důsledně a zásadně nevyplňoval v soupisných arších příslušnou rubriku, — v zápětí vzpomenu také na prof. Gindelyho, původem Němce, ale mluvícího korektní češtinou, jak dobromyslně použil na rautu u někdejšího místodržitele království Českého hr. Fr. Thuna ve společnosti některých českých šlechticů osudného slůvka „obcovati“, — a zase vzpomenu, že tehdy na témže rautu byl také prof. Jan Palacký a věděl i o něm řadu povedených historiek, — — —

Zkrátka, tak unikál dr. Bráf politickému rozhovoru s novináři, poněvadž znal ve vládě situaci a byl přesvědčen, že i v jádru jistě dobrá a spravedlivá věc dotčená zmíněným kolegou za tehdejších poměrů je beznadějně marná.

Při jiné příležitosti pronesli jsme vůči dr. Bráfovi také otázku, jaké měl zkušenosti ze své učitelské funkce s tehdejšími arcivévy. Karlem, potomním posledním císařem rakouským. Karel „studoval“ totiž také na pražské universitě, kde národohospodářské vědomosti měl získati právě u prof. dr. Bráfa. Ministr se na chvilku zamyslíl a s úsměvem pak prohodil:

„No, když byl pozorný a nemyslíl na jiné věci — —, chápal dobře a šlo všechno dobře. Bohužel, většinou nebyl pozorný a myslíval asi na jiné věci...“

V souvislosti pak vzpomněl dr. Bráf, jak zavedl arcivévodu Karla také do Zemské banky království Českého, aby ho názorně poučil o bankovní organizaci. Tehdejší řídící Zemské banky dr. Mattuš prováděl arcivévodu, jenž se udiveně pozastavil nad oddělením směnečným a překvapil všeobecně otázkou:

„Jak to, že zde máte také směnky!? Myslíl jsem, že směnky mají pouze Židi!“

Jinak ve svém úřadu ministerském cítil se dr. Bráf velmi nešťastným. Proti Vídni trpěl až idiosynkrasií a byla to se strany jeho jistě veliká oběť, když převzal ministerstvo, třebaže až na velký nátlak tehdejších vysokých kruhů. Ale již na podzim roku 1909 použil příležitosti, když vláda Bienerthova proti hlasům českých ministrů usnesla se předložiti císaři k sankci pověstné jazykové zákony sněmů alpských zemí, jimiž měly býti v prvé řadě ve Vídni a v Dolních Rakousích (Poštorná) pro vždycky znemožněny veřejné české školy, a společně s dr. Žáčkem podal demisi.

Na podzim roku 1911 byl ještě jednou povolán do Vídně, aby znovu převzal ministerstvo orby, a to když po episodě vlády Gautschovy nastoupila vláda Stürgkhova. Dr. Bráf tehdy však již vážně churavěl, málokdy se kde objevil, léčil se řadu měsíců i mimo Vídeň, naposledy ve svých zamilovaných Roztokách u Prahy, kde také v červenci roku 1912 zemřel jako aktivní ministr.

Po 50 letech.

V říjnu 1877 nastoupil jsem do III. ročníku práv na universitě v Praze, tehdy ještě společné. Prvé dva ročníky studoval jsem ve Vídni k vůli vojenské povinnosti. I těšil jsem se na Prahu a toužil seznati naše vynikající učence tam působící: prof. Randu, Otta, Pražáka, Zuckra atd. Dle seznamu přednášek ohlásil své číslo i také nový docent Dr. Albin Bráf, prof. obchodní akademie v Praze, a sice: „Nauka o penězích (1 hod. týdně).

Poněvadž o národ. hospodářství přednášel německy prof. Dr. Eberhard Jonák, bylo pro nás české právníky radostnou i čestnou povinností poslouchati též nového docenta, těšícího se na obch. akademii zvučnému jménu.

V letním semestru 1877/78 přednášel pak Bráf: „Celní politika rakouská od času Marie Terezie“ (1 hod.) a „Oeffentl. Credit“ (2 hod.). V roce 1878/79 přednášel v I. semestru „Oester. Geld- und Bankverhältnisse im XIX. Jahrh.“ a „Vybrané partie z národního hospodářství“.

Dr. Bráf vstoupil na universitu jako první konkurent přestárlého a svým podivinstvím pověstného starého mládence prof. Jonáka, který, ač rozený Čech (z Křinice u Chlumce n./Cydl.), užíval češtiny jen při pochybných vtípech a citátech hrubších řečí venkovanů předeseílaje vždy své známé „idiomate materno“.

Zemřel náhle počátkem října 1878.

Samozřejmě byla docentura Bráfova Jonákovi nanejvýš nemilá, což i slovy i skutky často velmi neomalenými před svými posluchači dával na jevo.

Ovšem že se mu nepodařilo, aby nám českým posluchačům zkazil náladu pro Dr. Bráfa, naopak čím okatěji na něj žárlil, tím více se nás přihlašovalo a tím nadšeněji jsme pro Bráfa horovali.

Však si toho také plnou měrou zasluhoval! Již volená themata byla sama o sobě nanejvýš lákavá, a což teprve vzorný přednes a svěží, moderní probírání látky, kořeněné často vtipnou kritikou i sarkastickými poznámkami!

Živě si vzpomínám, jak Bráf poprvé drobnými krůčky vstoupil na katedru naplněného sálu: překvapil nás svou skromnou postavičkou (proto „náš Bráfeček“), ale bystrý pohled, usmívavá tvář a lahodná, významná mluva s živou gestikulací ujišťovaly nás v přesvědčení, že hodiny Bráfovy budou vzácným požitkem. A také jsme zklamáni nebyli! Těšili jsme se na každou další přednášku a novými důležitými vědomostmi doplňovali jsme své odborné vzdělání.

Bráf, vida naše snažení, měl nás opravdu kolegiálně rád a hleděl každému, v čemkoliv potřeboval, ochotně poraditi a vypomoci; my pak ctili v něm výborného učitele a nastávajícího předního učence, jemuž jsme zůstali povždy věrni a vděční.

K prvním, velmi četným posluchačům Bráfovým patřil též náš tehdejší kolega a můj vážený přítel Bohuš Rieger, bratr Libuše, s nímž se v roce 1888 Bráf oženil, vstupuje tím v nejpřednější a nejváženější českou rodinu.

Cenné výklady Bráfovy jsme si všichni pilně zapisovali a choval jsem svoje zápisky po dlouhá léta jako vzácnou památku; teprve na jaře 1918 odevzdal jsem je prof. Dr. Gruberovi, jenž mne o ně požádal k doplnění literární pozůstalosti Bráfovy.

Dr. Bráf stal se svým prvním i všem pozdějším nesčítaným posluchačům ochotným rádcem i upřímným přítelem a všichni zajisté s obdivem a láskou po všechna léta k němu pohlíželi, kdy jeho vzácný talent se uplatňoval na poli vědeckém, učitelském i politickém, zejména však v oboru národohospodářském, takže se stal chloubou českého národa.

Byl jsem tak šťasten, že jsem se s Bráfem po mnohá léta osobně stýkal a to v Praze u svého tehdejšího chéfa advokáta Dr. Jana Růžičky a v rodině Dr. Fr. L. Riegra a později v Chrudimi v samosprávné své činnosti jako starosta města a předseda kuratoria tehdy ještě městské obchodní akademie. Bráf stal se po Dr. Fr. Studničkově inspektorem obch. akademií a navštěvoval často náš ústav.

Při těchto zájezdech vzpomínali jsme navzájem po vyřízení úředních věcí počátků jeho akademické činnosti, při čemž často a mnoho zajímavého sděloval ze své všestranné činnosti veřejné a o podrobnostech důležitých událostí českého života (zřízení zemské banky, akademie věd a umění, národohosp. ústav, Hlávkovy nadace, činnost v ministerstvu orby, v zem. výboru atd.).

Jak známo věnoval se Bráf intensivně a s vrozenou svou svědomitostí také polit. životu a jest zajisté málo známo, že často litoval času i práce na věci politické vynaložené, říkávaje: „Měl jsem raději zůstatí jen při práci vědecké a učitelské.“

Co společník byl Bráf povždy roztomilý, a kořenil svoje rozhovory vtipnými i často dosti peprnými poznámkami.

V soukromém životě byl bohužel stíhán mnohými těžkými útrapami, z nichž nejtěžší ranou bylo úmrtí jediného syna, jenž velkým svým nadáním vzbuzoval nejkrásnější naděje na skvělou budoucnost.

Jeho pak vlastní vleklá nemoc, s níž dlouho zápasil, krutě mu stěžovala konání převzatých těžkých povinností, jimž až do posledních chvil svého života se věnoval. Smrt v červenci 1912 byla mu jen vysvobozením.

Konče tuto z vděčnosti a lásky ku slavnosti třebíčské napsanou vzpomínku, volám jménem malého již počtu prvních universitních posluchačů prof. Dr. Albína Bráfa z upřímného srdce:

„Našemu slovutnému učiteli, velkému učenci, vzornému vlastenci, přednímu účastníkovi vědecké a národní práce české budiž vzdán vřelý, dík a nejvděčnější uznání!“

Dr. V. Mildschuh,
profesor Karlovy university v Praze a jednatel
České společnosti národohospodářské.

Profesor Bráf a Česká společnost národohospodářská.

O vztazích zesnulého prof. Bráfa k České společnosti národohospodářské nezachovalo se mnoho zpráv a hlavní svědek, jenž o vztazích těch by mohl dáti korunní svědectví, prof. Gruber, není tu již rovněž. Známo je toliko, že prof. Bráf vítal velmi založení České společnosti národohospodářské v r. 1896 a o její vývoj se velmi zajímal a bylo-li nutno, též sám se prací jejích účastnil. Tak 2. X. 1898 měl v národohospodářských a sociálních kursech, které byly Českou spol. národoh. k podnětu prof. Grubera pořádány v Praze pro muže i ženy z Prahy i mimo Prahu, úvodní výklad o základních pojmech národohospodářských.

R. 1901 přednášel opět v druhém kursu národohospodářském a sociálně-politickém, pořádaném Společností ve dnech 7.—12. X. t. r. o „Mechanismu oběhu“ (6 hodin). Dále přednášel r. 1906 v odboru chrudimském o „Národohospodářském ústavu“, jenž jak známo, byl myšlenkou Bráfovou. Pro velkou svou zaměstnanost nemohl arci pravidelně chodit do schůzí a přednášek Společností pořádaných. Pamatuji se na př., že když jsem měl ve Společnosti r. 1910 přednášku o „Placení hotovými“, prof. Bráf se mi omlouval, že by ho téma mé bylo velmi zajímalo, ale že se pro nutné zaneprázdnění nemohl bohužel dostavit. — Z téhož důvodu prof. Bráf nepřijal ani žádné funkce ve Společnosti, spoléhaje ostatně v té věci zcela na prof. Grubera, s nímž byl vždy v přátelském styku. Společnost arci viděla v prof. Bráfovi vždy svého vůdce, s jehož jménem byl spojen od posledních 30 let nejen rozvoj české vědy národohospodářské, nýbrž v četných oborech i — praktický náš český rozkvět národohospodářský. Slova tato jsou vyňata z řeči, kterou u příležitosti 60tých narozenin jeho Exc. Prof. JUDra Albína Bráfa proslovil ve slavnostní valné hromadě České společnosti národohospodářské v Praze dne 26. února 1911 prof. Dr. Gruber, předseda České společnosti národohospodářské. V řeči té byly zevrubně vystiženy velké zásluhy, které prof. Bráf měl o rozvoj národohospodářské vědy u nás a tím o rozvoj naší společnosti.

Vojtěch Šerý,
vrchní úč. rada a tajemník Právnické jednoty v Praze.

Prof. Dr. A. Bráf a Právnická jednota v Praze.

Zvěčnělý ministr Dr. Albín Bráf vstoupil do Právnické jednoty v Praze dne 10. I. 1876 a byl jejím členem až do své smrti v roce 1912. Získal si tam veliké zásluhy jednak přednáškami z oboru národohospodářského, jednak účastí na rozpravách v týdenních schůzích Jednoty o časových věcech národohospodářských vůbec.

První přednášku měl v roce 1876: „O ceně stříbra, zvláště o příčinách klesání ceny této.“ Další byly: „O zákonné ochraně nálezů průmyslových“, „O lichvě se stanoviska národohospodářského“, „O významu slov „měna“, „číslo“, a „hodnota“, „Příspěvek k historii průmyslu v Čechách“, „O dvojité měně“ (dvakrát), „O úhradě kapitálové a soustavě rozvrhu při pojišťování dělnictva proti úrazu“, „O počátcích nauky o dani progresivní“. Poslední přednášku v Právnické jednotě v Praze měl dne 26. XI. 1908: „Právo, hospodářství a politika za panování císaře Františka Josefa I.“ — Přednášky jeho bývaly zvláště četně navštěvovány, poněvadž byl velice oblíben.

Byl také místopředsedou IV. sekce prvního vědeckého sjezdu českých právníků v Praze ve dnech 21.—23. května 1904.

Toť vše, co jsem mohl narychlo sebrati, poněvadž všichni členové ředitelstva Jednoty dlí nyní mimo Prahu a místnosti naše nejsou o prázdninách dobře přístupny.

Chtěje však rozhodně zmínku o Bráfových stycích s Právnickou jednotou v Praze v tomto slavnostním spisu míti, posílám aspoň těchto několik nepatrných řádků a prosím, aby byla laskavě omluvena jejich stručnost pro krátkost času, jenž mně byl ku zaslání příspěvku poskytnut, jakož i pro nepříznivost letního prázdninového období.